

Zorgbedrijf
Antwerpen

Overschrijdt de oeverloze ambitie van één man alle grenzen?

Het klonk allemaal zo mooi in 2016 toen Zorgbedrijf Antwerpen (ZBA) werd uitgeroepen tot overheidsorganisatie van het jaar. Algemeen directeur Johan De Muynck bewierookte 'dat het ZBA heeft aangetoond dat je succesvol kan functioneren zonder de ziel van publieke organisatie te verliezen.' Vier jaar later wordt onder impuls van diezelfde directeur quasi het volledige ZBA ontmanteld en geprivatiseerd. In een trilogie brengen we in dit nummer deel 1: Hoe is het zover kunnen komen?

Namens ACV Openbare Diensten bijten Christoph Vandenbulcke, nationaal secretaris lokale en regionale besturen en Jan Mortier, coördinator openbare zorgsector, zich vast in dit dossier. Maar eerst duiken we even in de geschiedenis.

Het OCMW Antwerpen nam in haar bestuursakkoord 2007-2012 op dat ze haar zorgcentra zou verzelfstandigen en besliste om vanaf 1 januari 2009 een vereniging met een publiekrechtelijk karakter op te richten: het Zorgbedrijf OCMW Antwerpen. Het was daarmee het eerste publiekrechtelijke zorgbedrijf dat verschillende zorgdiensten onderbracht in een zelfstandig maar publiekrechtelijk statuut in Vlaanderen. Andere OCMW's volgden het voorbeeld van Antwerpen en richtten een analoog zorgbedrijf op, zoals bijvoorbeeld Motena, het zorgbedrijf van Roeselare. De laatste jaren werden tal van zorgbedrijven opgericht, vaak met verschillende OCMW's. Op het einde van de vorige legislatuur nam dat nog toe, vooral door de inkanteling van de OCMW's in de gemeenten.

€ 200.000 per jaar

In 2017 sprak Johan De Muynck voor het eerst over een Zorgbedrijf 2.0. Dat zorgde voor verhoogde waakzaamheid bij Christoph en Jan.

Jan Mortier "In 2009 waren er al eens problemen geweest, bij de aanstelling van Johan De Muynck als directeur. We hadden toen, met succes, een procedure ingeleid om zijn exuberante wedde van 200.000 euro per jaar en 30% bonus naar beneden te krijgen. In 2017 ontplooit De Muynck dan zijn plannen om binnen het publiekrechtelijke Zorgbedrijf twee dochterentiteiten op te richten. Een vzw en een NV om het vastgoed, alle ondersteunende diensten en het dienstenchequebedrijf in onder te brengen. Alle personeelsleden, met uitzondering van statutairen, zouden worden ondergebracht in de dochterentiteiten, waardoor ze niet langer tot het personeel van de openbare sector zouden behoren. We dienden daarop diverse klachten in bij het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB). Uiteindelijk zag het ZBA in dat dergelijke constructies niet in overeenstemming

waren met het OCMW-decreet en de plannen werden opgeborgen. Maar in stilte werd er verder gewerkt, zo bleek achteraf. In de zomer van 2019 werd een nieuwe poging ondernomen om dochterentiteiten op te richten, deze keer naast een vzw ook een BV (een nieuwe vennootschapsvorm die in de plaats komt van de bvba, nvdr)."

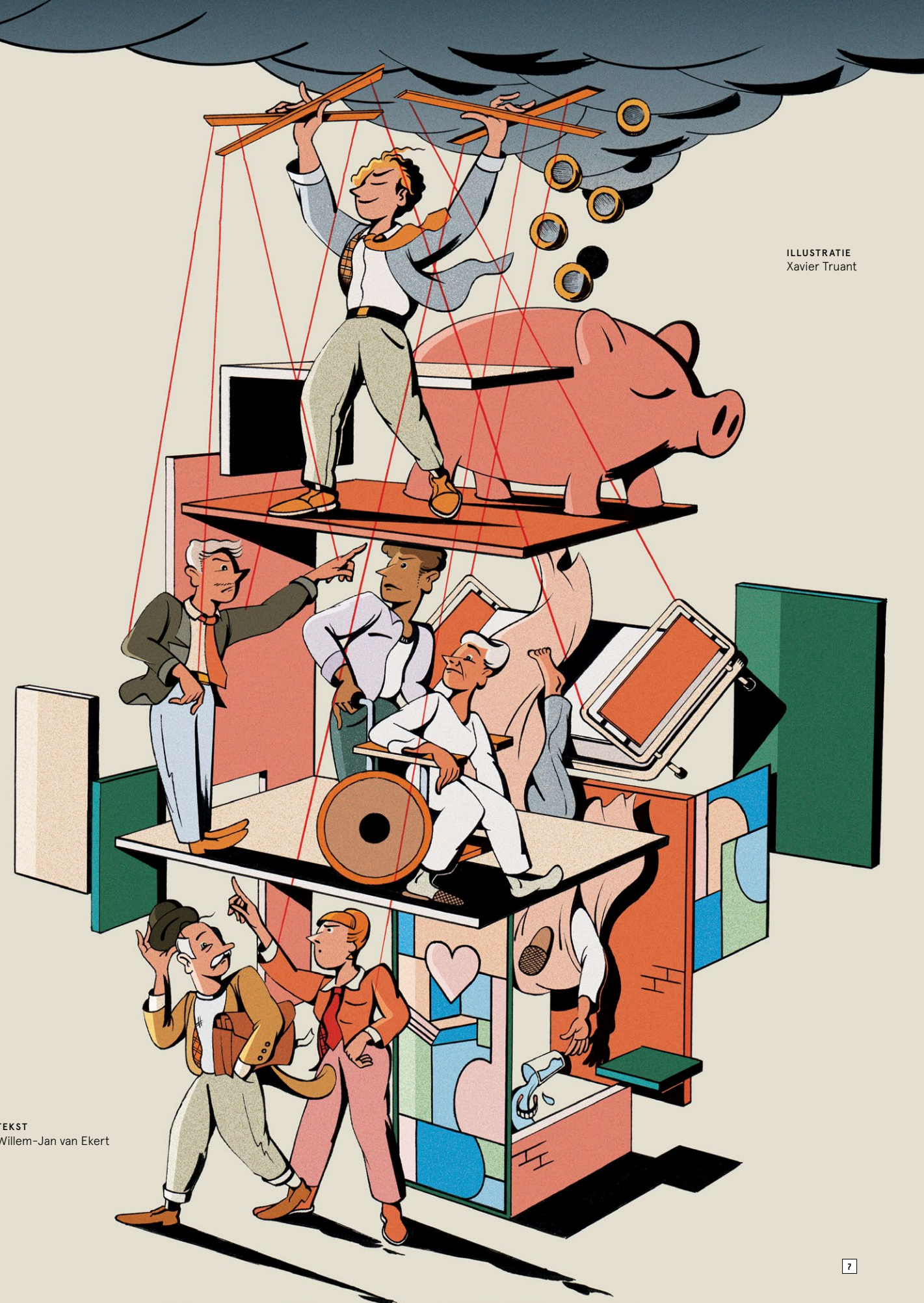
Christoph Vandenbulcke "Politici werden ofwel in de luren gelegd door de CEO, ofwel deden ze hun werk niet, ofwel wisten ze heel goed wat er binnen het ZBA aan het gebeuren was. Ik sluit geen enkele optie uit, want De Muynck is een zeer charismatisch man en oeverloos ambitieus. Zowel vriend als vijand bewonderen hem voor zijn daadkracht. Het is niet ondenkbaar dat ook verstandige mensen, waartoe ik politici reken, meegesleurd werden in zijn enthousiasme. Maar soms gaat zijn ambitie verder dan wat wettelijk is toegestaan. We blijven met heel wat vragen zitten. Wat zijn de mechanismen die we niet te zien krijgen in zijn powerpoints en die we niet te horen krijgen in zijn sloganese taal? Wat is zijn uiteindelijke doel?"

Het zou een opstap kunnen zijn naar meer privatiseringen binnen de zorg in Vlaanderen?

CV "De CEO is dermate ambitieus dat Antwerpen te klein voor hem is. Hij zou

TEKST
Willem-Jan van Ekert

ILLUSTRATIE
Xavier Truant

eigenlijk hét zorgbedrijf van Vlaanderen willen worden.”

JM “Het decreet over het lokaal bestuur gaf lokale besturen die verzelfstandigen een aantal instrumenten om sneller te kunnen inspelen op bepaalde noden. Maar de bedoeling van die maatregel is om alles op het lokale niveau te houden of om met een aantal OCMW’s samen te werken om een zorgbedrijf op te richten. De Muynck misbruikt die instrumenten om een zorgbedrijf voor heel Vlaanderen op te richten. Maar als er een Vlaams publiekrechtelijk zorgbedrijf zou moeten komen, dan ligt het initiatief daarvoor bij de Vlaamse overheid en niet bij hem. Toch scoort hij met zijn plannen ook politiek. Door zijn expansiedrang - hij neemt nu ook meer dan 800 serviceflats

over - hoopt men de kosten voor de zorg voor de Antwerpse belastingbetaler zo beperkt mogelijk te houden.”

Welke rol speelt het Agentschap Zorg en Gezondheid?

JM “Veel diensten van het ZBA zijn onderhevig aan een erkenning of een subsidiëring door de hogere overheid. Om die te kunnen overdragen naar een andere rechtspersoon, heeft men de toestemming van het betrokken agentschap nodig. Als gevolg van onze klachten heeft het agentschap Zorg en Gezondheid beslist dat de erkenningen voorlopig niet kunnen worden overgedragen. Het ZBA heeft ook een aantal inschakelingstrajecten in het kader van lokale sociale economie. Van minister Crevits kregen ze hier wel de toestemming om die over te dragen naar de vzw. Onbegrijpelijk!”

CV “Ook bij het ABB stelt men zich grote vragen bij de constructies die door het ZBA werden opgezet om dochterbedrijven in de schoot van het ZBA op te richten. Maar ondertussen doet De Muynck wel alsof alles geregeld is. Al merken we dat hij na elke interventie van ons anticipeert en aanpassingen doorvoert aan zijn structuren.”

Het geweer wordt van schouder gewisseld

Omdat de plannen voor de oprichting van een vzw en een BV in de schoot van het ZBA geblokkeerd lijken, probeert De Muynck het dan maar via een andere weg. Hij richt geen nieuwe vzw op maar gebruikt de bestaande vzw Sodico.

JM “Sodico werd in 1951 opgericht voor en door het personeel van het OCMW om als sociale dienst te functioneren. De Muynck bouwde dit om tot een privaatrechtelijk zorgbedrijf. Om een erkenning van het Agentschap Zorg en Gezondheid te verkrijgen, moest de overdrager als rechtspersoon aanwezig zijn in de structuur van de overnemer. Dat was hier niet het geval. De vzw bestond enkel uit natuurlijke personen, de publiekrechtelijke entiteit ZNA was geen lid van de vzw. En wat gebeurde er? Opnieuw werden in een achterkamertje statuten aangepast. Met een naamsverandering van vzw Zorg+ naar vzw Zorgbedrijf. De vijf natuurlijke leden van de algemene vergadering Zorg+ ‘verdwenen’ in de nieuwe statuten zonder dat hiervan expliciet melding werd gemaakt.”

CV “De Muynck heeft één voor één alle bestuurders van Sodico buitengezet en vervangen door zijn stromannen. Toevallig allemaal leden van de directieraad van ZBA of Ziekenhuis Netwerk Antwerpen. De doelstellingen werden aangepast. Die nieuwe vzw is nu aan de slag met een flink budget, publieke middelen van de Stad Antwerpen, en klaar om de grote droom van de ‘PowerPoint-CEO’ te verwezenlijken: hét Zorgbedrijf van Vlaanderen worden.”

Taxshift

De Muynck is open over zijn drijfveer: hij zet deze constructie op om financieel en fiscaal zo gunstig mogelijk te kunnen werken. Met de winsten die hij denkt te boeken door deze ‘optimalisatie’ van het Zorgbedrijf hoopt hij de politici te overtuigen om alle besluiten, decreten en wetten die ze zelf hebben geschreven, te doen vergeten voor het grote doel.

CV “En ze blijven doodleuk beweren dat het nog altijd een openbaar bedrijf is. Immers, het moederbedrijf wordt beheerd door bestuurders van Stad en OCMW Antwerpen. Maar de hele onderconstructie, de inhoud van het bedrijf, wordt geprivatiseerd. Het zal voor ons een puzzel worden om te achterhalen welk onderdeel in welk paritair comité zal terechtkomen. En met

de overname van ruim 800 serviceflats is de kans op een risico-investering toegenomen. Stuk voor stuk beslissingen die door één persoon werden genomen, bijgestaan door vier stromannen. Terwijl het financiële risico door de Stad wordt gedragen. Toch krijgt hij voorlopig de steun van het stadsbestuur Antwerpen. Het fiscaal voordeel dat deze constructie oplevert, heeft immers ook een gunstig effect op de factuur voor de stad. De Muynck krijgt bijgevolg alle vrijheid om voort te doen en te profiteren van gunstige belastingvoordelen. Men heeft blijkbaar niets geleerd van de constructies rond de intercommunales in Antwerpen, Brussel, Gent en Luik.”

JM “De private sector krijgt het volle voordeel van de taxshift, door een vermindering van de patronale bijdragen, de publieke sector krijgt die in veel mindere mate en voor bepaalde diensten zelfs helemaal niet. In de diensten gezinszorg is het verschil vrij groot. Vreemd dat men nu constructies opzet om toch te genieten van die taxshift, want wij hebben in het verleden verschillende malen gevraagd om openbare instellingen die in concurrentie staan met de private sector dezelfde middelen van de taxshift toe te kennen. De N-VA stond telkens op de rem en wat zien we nu? Diezelfde N-VA, in de persoon van ZBA-voorzitter Fons Duchateau, keurt deze opgezette constructie goed om via een achterpoortje te profiteren van de taxshift.”

Geldezel

Maar even terug naar de vzw Sodico. De Muynck past in 2017 opnieuw de statuten van de vzw aan. De vakbonden kregen in de nieuwe constructie rond Sodico nog maar één mandaat. ACV Openbare Diensten besliste daarop om niemand af te vaardigen. Waarom?

CV “Sodico was opgestart met bijdragen van de personeelsleden en plots werden die door de statutenwijziging vermengd met andere middelen. Die gelden werden gebruikt voor mensen die geen bijdragen leverden en voor andere doelen dan initieel vastgelegd. We zagen de bui hangen en wilden niet gebruikt worden door te zetelen in een tot geldezel verbouwde vzw om andere doelen te dienen. Een merkwaardig detail: er werden de laatste jaren geen jaarrekeningen van die verbouwde vzw Sodico, die ondertussen de vzw Zorg+ was geworden (begin 2020 wordt vzw Zorg+ aangepast in vzw Zorgbedrijf, nvdr) neergelegd bij de ondernemingsrechtbank. De laatste dateert van 2016.”

JM “De Muynck beweert dat hij een algemeen mandaat kreeg van zijn raad van bestuur en beroept zich daarbij op de vernieuwde statuten van het ZBA die door de Vlaamse overheid zijn goedgekeurd. Volgens de interpretatie van De Muynck kan hij zelf verenigingen en vennootschappen oprichten en moet hij daarvoor niet wachten op de goedkeuring van de hogere overheid.”

CV “Het mandaat van de CEO gaat ver. Hij kreeg op de Raad van Bestuur van 12 september 2019 een bijzondere volmacht. Een stukje uit het verslag van de raad: ‘In het kader van dit bijzonder mandaat beschikt de algemeen directeur van het Zorgbedrijf Antwerpen over de meest ruime bevoegdheid om alle vereiste beslissingen, handelingen, verrichtingen en daden te stellen om de beoogde verzelfstandiging te bewerkstelligen en om alle wijzigingen aan te brengen in de ontwerpstatuten.’ Zoiets heb ik nog nooit gelezen. Dit soort taal wordt enkel in oorlogs- of crisissituaties gebruikt. De man kreeg dus gewoon een blanco cheque. Tegelijk heeft hij zeer hoge verwachtingen bij het Antwerps stadsbestuur gewekt. De vraag is of hij dat allemaal kan waarmaken. Indien hij niet slaagt, ziet hij zijn bonus van 30% door de neus

geboord. Maar mogelijk heeft hij tegen die tijd al andere horizons opgezocht, andere bestuursleden gingen hem al voor. De HR-directeur en bestuurder van de vzw vertrekt binnenkort, ook de financieel directeur zou vervangen worden. Je zit dus met een zeer wankel juridische constructie.”

JM “We willen niet dat personeelsleden tewerkgesteld zijn in een vzw waarvan de oprichting of hervorming betwist wordt. Het personeel weet zelfs niet meer voor welke werkgever men werkt. Je hebt nu het publiekrechtelijke Zorgbedrijf Antwerpen en de vzw Zorgbedrijf. Straks komt daar ook nog de BV Zorgbedrijf bij en wie weet welke andere vennootschappen nog. Die complete verwarring lijkt me bewust gecreëerd.”

Nochtans zegt hun website: ‘Zorgbedrijf Antwerpen staat voor openheid en transparantie. We zeggen de dingen graag zoals ze zijn.’

JM “Nog nooit eerder hadden we op het lokale niveau met een openbaar bestuur te maken dat zo weinig transparant is, nalaat stukken over te maken en vooral beslissingen neemt ‘en petit comité’ waarvan zelfs de politiek verantwoordelijken niet altijd op de hoogte zijn.”

In het aprilnummer deel 2, over de klachten die werden neergelegd en de gevolgen voor het personeel.